

ชีวิตนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัย

วรรณิ ลิ้มอักษร*

นักเรียนชั้นมัธยมส่วนใหญ่มีความใฝ่ฝันเหมือนกันว่า “ฉันต้องมีโอกาสในการใช้ชีวิตเป็นนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยให้ได้” ส่วนใหญ่จะเป็นมหาวิทยาลัยใดนั้น ขึ้นอยู่กับความคิด เจตคติและค่านิยมที่แตกต่างกันไป บางคนอยากเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ มีชื่อเสียงและมีการแข่งขันกันสูงสุด (ฉันก็เก่งเหมือนกัน) บางคนใฝ่ฝันที่จะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนที่บุตรหลานของผู้มีอันจะกิน ผู้มีชื่อเสียงในสังคม หรือดาราหนังร้อง นักร้องเข้ามาเรียนกัน (จะได้กระพือไหล่คนดัง เท่หน่อย) และบางคนกลับคิดว่า เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยก็ได้ (ชื่อนั้นสำคัญไฉน?) ขอให้ทางไกลภูมิลาเนา ไกลพ่อแม่ผู้ปกครองก็พอ (เที่ยวไปด้วย เรียนไปด้วย)

ข้อมูลในมหาวิทยาลัยที่ได้รับจากรุ่นพี่จากสื่อมวลชน (ละครหรือภาพยนตร์ที่เป็นเรื่องราวของนิสิต/นักศึกษา) ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมมีภาพในจินตนาการชีวิตนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยคล้ายคลึงกัน คือได้ใช้ชีวิตอย่างอิสระ (จะทำอะไรก็ได้ ไม่มีใครคอยบงการ) ได้พบและรู้จักเพื่อนใหม่มากมาย ทั้งเพื่อนรุ่นเดียวกัน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ได้ร่วมกิจกรรมทางสังคมหลากหลาย ทั้งกิจกรรมสังสรรค์ บันเทิง และช่วยเหลือสังคม ตลอดจนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่มีคุณภาพ (ได้เป็นปัญญาชน) เพื่อนำความรู้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพในอนาคต ช่างเป็นภาพที่สวยงาม (น่าจะ) มีความสุขเหลือเกิน (ว้าว ...อเมซิง)

ภาพในจินตนาการดังกล่าวจึงมีพลังผลักดันให้นักเรียนระดับมัธยมจำนวนไม่น้อย หุ่มเท่กำลังกาย กำลังใจ และความสามารถทั้งการเรียนในชั้นเรียน เรียนพิเศษหลังเลิกเรียนหรือในวันหยุด และทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีความฝันกลายเป็นความจริงขึ้นมา เมื่อผลการสอบคัดเลือกประกาศออกมา ก็จะทำตอบโต้โดยไม่ต้องถาม คือสังเกตความสุขความสมหวังหรือผิดหวังที่ฉายอยู่บนใบหน้าของเขาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน หลังจากได้มาใช้ชีวิตเป็นนิสิต/นักศึกษาแล้ว จึงได้คำตอบว่า ภาพที่วาดไว้นั้น ถูกต้องเพียงบางส่วน แต่ไม่ทั้งหมด ยังมีเรื่องราวอีกมากมายให้ต้องเผชิญ ทั้งเป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหา บางปัญหาที่ไม่เคยคิดว่ามีหรือคิดว่ามีแต่ไม่สำคัญนัก กลับกลายเป็นอุปสรรคทำให้ไม่มีความสุข การเรียนล้มเหลว นำความผิดหวังมาสู่ตนเองและครอบครัวได้อย่างไม่น่าเชื่อ

ลองมาทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากความสุขสมหวังจากการสอบคัดเลือกเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยผ่านพ้นไปแล้ว คราวนี้ถึงเวลาที่มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาใหม่ไปรายงานตัวเพื่อการเข้าเรียน ความวุ่นวายโกลาหลก็เกิดขึ้นกับทุกคนในครอบครัว (รวมทั้งเพื่อนบ้านด้วย) เพราะการไปเรียนในมหาวิทยาลัยยัง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมายถึงการจากบ้านไปอยู่ห่างไกล (นิสิต/นักศึกษาส่วนน้อยที่มีบ้านอยู่ใกล้มหาวิทยาลัย) ต้องไปอยู่หอพัก (พ่อแม่ไม่นิยมฝากลูกหลานไว้บ้านญาติ ซึ่งอาจถูกตัดญาติขาดมิตรได้ เพราะเด็กยุคใหม่ไม่ค่อยได้เรียนรู้การช่วยเหลือทำงานบ้าน) เมื่อถึงวันไปรายงานตัวจึงมีญาติพี่น้อง (หลาย generations) และเพื่อนบ้านเดินทางมาส่งเป็นคั่นรถ (เก่ง ตู กระบะ หรือสองแถว) ตัวนิสิต/นักศึกษาใหม่ก็มีความตื่นเต้นและมีความวิตกกังวลซ่อนเร้นอยู่ไม่น้อย เพราะต้องบินเดี่ยว (อาจจะครั้งแรกในชีวิตก็ได้) ไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ (ทั้งสถานที่และบุคคล) ถึงอย่างไรมันก็เป็นความไฝ่ฝันของตน จำเป็นต้องขจัดความวิตกกังวลให้เหลือน้อยที่สุด เดินหน้าลูกเดียว (ผู้ตายค่ะ)

มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีนโยบายให้มีหอพักไว้บริการ (ไม่ฟรี) แก่นิสิต/นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนที่มีความประสงค์ (ส่วนนิสิต/นักศึกษาชั้นปี 2-4 ปักกล้ำซาแข็งแล้วช่วยเหลือตัวเองบ้าง) เพื่อพ่อแม่ผู้ปกครองจะได้หายห่วงที่ลูกหลานได้มาอยู่ในที่ ๆ ปลอดภัย มีผู้ที่ไว้วางใจคอยดูแล และนิสิต/นักศึกษาเองก็จะได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่เร็วขึ้น (หัวอกเดียวกัน โดดเดี่ยวมาจากบ้านเหมือนกัน และถูกกำหนดให้เข้าร่วมกิจกรรมรับน้องเหมือนกัน) โดยเฉพาะในเดือนแรก สมาชิกทุกคนในห้องพักแทบจะเป็นแฝดสยามกัน วิธีการจัดให้นิสิต/นักศึกษาเข้าพักในห้องพัก ก็มักจะจัดคละคณะ (อยู่กับใครก็ไม่รู้) แยกผู้ที่มาจากโรงเรียนเดียวกันออกจากกัน (โหดจัง) เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่ง และได้รู้จักมักคุ้นสมาชิกในห้องพัก (หลายสิบคนหรืออาจเป็นร้อย ๆ คน) แล้ว เพิ่งถึงบางอ้อว่า เราโชคดีที่ได้รู้จักเพื่อนใหม่มากมาย สังคมกว้างขวางขึ้น ซึ่งโอกาสเช่นนี้ไม่ได้มีให้กับพวกที่อยู่บ้านญาติ พวกที่อยู่กับครอบครัว เข้ามาเรียนเย็นกลับบ้าน หรือพวกที่เข้าหอพัก/หอพักของเอกชนอยู่นอกมหาวิทยาลัย

การที่มหาวิทยาลัยจัดให้อยู่ในห้องพักเดียวกันหลายคน ทำให้นิสิต/นักศึกษาเครียดไม่น้อย ไหนจะคิดถึงบ้าน ไหนจะพักผ่อนไม่พอเพราะเคยปิดไฟนอนและต้องรีบถึงจะหลับ แต่เพื่อนร่วมห้องเปิดไฟนอนแถมยังนอนกรนอีกด้วย นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยยังได้กำหนดกฎ กติกา และเงื่อนไขให้สมาชิกหอพักต้องปฏิบัติตามมากมายหลายเรื่อง (จำกัดเสรีภาพ และรื้อรอนสิทธิส่วนบุคคลกันซะเหลือเกิน) เช่น ให้เข้าออกหอพักเป็นเวลา ต้องได้รับอนุญาตก่อนนำบุคคลภายนอกมาพักในหอพัก ไม่ให้เอาโทรทัศน์มาดูในห้องพัก (ปิดหูปิดตากันจัง) ถ้าอยากดูก็ให้ไปดูที่ห้องที่ทางหอพักจัดไว้ให้ (ก็มันมีอยู่เครื่องเดียว เพื่อนเขาดูกันอยู่แล้วก็ต้องทนดูรายการนั้นจบ เกิดไปเปลี่ยนช่องกลางรายการ เดียวเพื่อนเหยียบเอา ถ้าอยากดูจริงก็ต้องไปเฝ้าจอโทรทัศน์เป็นคนแรก) ขณะที่อยู่หอพักต้องไม่ทำเสียงดังรบกวนเพื่อน ๆ และยังถูกกำหนดหน้าที่รับผิดชอบต่อสมบัติของส่วนรวม (ทั้ง ๆ ที่เสียค่าหอพักแล้ว) เช่น การปิดเปิดไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนการดูแลรักษาความสะอาดหอพักทั้งในห้องพักและส่วนที่ใช้ร่วมกัน เมื่อลองไตร่ตรองดู (หลังจากอยู่หอพักมาไฉยยะหนึ่ง ปรับตัวได้แล้วไม่ว่าปิดหรือเปิดไฟ) กฎ กติกาและเงื่อนไขของหอพักที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาปฏิบัติแล้ว (คิดอย่างผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นปัญญาชน) ใช่ว่าถูกต้อง เพราะหอพักก็คือบ้านของเรา ต้องดูแลรักษาให้สะอาดเรียบร้อย ช่วยกันประหยัดน้ำประหยัดไฟให้เป็นนิสัย จะได้ช่วยชาติไปด้วย หากให้ทุกคนอยู่อย่างอิสระ (ใครใคร่ทำ...ทำ) นิสิต/นักศึกษาอาจเที่ยวสนุกสนานกันเพลินเพราะไม่มีพ่อแม่ผู้ปกครองคอยตักเตือน กลับดีก ๆ ตื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายได้ (โดยเฉพาะเพศหญิงอาจเสียคน จนได้คน) แถมไม่ได้ดูหนังสือ ทำการบ้านอีกด้วย ถ้าหอพักไม่มีข้อห้ามในการส่งเสียงรบกวน (ทั้งเสียงพูดคุย เฮฮา หรือเสียงวิทยุโทรทัศน์) แม้อยากอ่านหนังสือก็คงไม่มีสมาธิอย่างแน่นอน หรืออาจมีคนร้ายแปลกปลอมเข้ามาลักขโมยของมีค่าทั้งของส่วนตัว (ซึ่งมีน้อยนิดอยู่แล้ว) และของส่วนรวมไปได้ เป้าหมายสำคัญที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาหอพักปฏิบัติตาม กฎ กติกาและเงื่อนไขต่าง ๆ ก็เพื่อความปลอดภัย ฝึกความรับผิดชอบ ความอดทน การมีวินัยในตนเอง ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคมในอนาคต เพื่อผลประโยชน์ของนิสิต/นักศึกษาทั้งนั้น

ผ่านเรื่องหอพักไปแล้ว คราวนี้มาถึงเรื่องรุ่นน้อง รุ่นพี่ เมื่อมาเป็นน้องใหม่ นิสิต/นักศึกษาจะไม่ว่าเหว่เลย จะมีรุ่นพี่ไปรับถึงรถไฟ (สถานีต้นทาง-หัวลำโพง หรือสถานีปลายทาง-หาดใหญ่ หากมากันเป็นกลุ่มใหญ่) หรือรอรับหน้าประตูมหาวิทยาลัย (ซึ่งเริ่มปฏิบัติการตั้งแต่วันมาสอบสัมภาษณ์ครั้งหนึ่งแล้ว) เรื่องการรับน้องนี้ รุ่นพี่เขามีการวางแผนไว้ล่วงหน้านานมาก (ดีกว่าวางแผนการเรียนและการดูหนังสือสอบเสียด้วยซ้ำ) มีการเตรียมพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ (ยอมเบียดเบียนตนเอง เก็บเงินไว้เลี้ยงน้อง) และเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ ไว้มากมายเพื่อสร้างความประทับใจ (ทั้งด้านบวกและลบ) ให้กับรุ่นน้อง กิจกรรมที่สำคัญได้แก่ กิจกรรมรับน้อง ที่จะจัดกันในช่วงเดือนแรก หลังจากเปิดภาคเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการฝึกความอดทนทั้งทางร่างกายและจิตใจ หากนิสิต/นักศึกษาใหม่เตรียมความแข็งแรงของร่างกายมาดี ก็จะไม่รู้สึกท้อแท้สักเท่าไหร่ อาจสนุกเสียด้วยซ้ำ (แต่ต้องแกล้งทำเป็นกลัว ไม่งั้นพี่เขาจะโกรธเอา) ถ้าถามความรู้สึกตอนถูกรับน้อง (เป็นน้องใหม่) เกือบทุกคนบอกว่า พี่หน้าจะไม่ทำกับน้องแบบนี้แล้ว แต่พอขึ้นปี 2 ก็ลืมคำพูดของตนไปหมด

เมื่องานทะเบียนและสถิติแจ้งรหัสประจำตัวแก่นิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความรู้สึกที่ดีไม่น้อยระยะแรกเข้ามาอยู่ในหอพักก็จะสนิทสนมกับเพื่อนร่วมห้อง แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้รู้จักเพื่อนมากขึ้นกลุ่มเพื่อนอาจเปลี่ยนแปลงไป การมีเพื่อนทำให้ไม่รู้สึกท้อแท้ มีปัญหาก็มีที่ปรึกษา มีความเครียดก็มีที่ระบาย มีเพื่อนไปกินอาหารด้วยกัน มีเพื่อนเที่ยวและมีเพื่อนเรียน ฯลฯ นิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นพวก gang age จะผูกพันกับเพื่อนสูง มีการแต่งกาย รสนิยม และทำกิจกรรมต่างๆ เหมือนกับเพื่อน ที่สำคัญคือ เกรงใจเพื่อนมากโดยเฉพาะเมื่อเพื่อนชวนไปเที่ยว ชวน คุย หรือชวนโดดเรียน (แต่เวลาเพื่อนชวนไปอ่านหนังสือหรือทำงานส่งอาจารย์ไม่เห็นค่อยเกรงใจเลย) ความสัมพันธ์กับเพื่อนเพศตรงข้ามลึกซึ้งกว่าความเป็นเพื่อน จะมีปรากฏให้เห็นเป็นเรื่องธรรมดาของวัยนี้ การมีแฟนมีคู่รักไม่ใช่เรื่องเสียหาย (ถ้าไม่มองเพศตรงข้ามเลยนี่ชักน่ากลัวกว่า) หากรักกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ (รักจริงหวังแต่ง) และไม่ประพฤติตนนอกกลุ่มนอกทาง แยกตัวจากกลุ่มเพื่อนไปอยู่กัน 2 คน (ในโลกนี้มีแต่ฉันและเธอ) แต่ถ้าช่วยกันกำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเรื่องการเรียนรู้จนประสบความสำเร็จในระดับสูง หากเป็นไปได้ เช่นนี้ก็เป็นที่ชื่นชมแก่ครูอาจารย์หรือผู้พบเห็น และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

คราวนี้มาถึงเรื่องการเรียนรู้ซึ่งเป็นงานหลักของนิสิต/นักศึกษา (บางคนอาจแย้งว่า เป็นงานอดิเรกก็ได้) โครงสร้างหลักสูตรการเรียนระดับปริญญาตรีของทุกมหาวิทยาลัยจะกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เรียนใกล้เคียงกัน (ตามเกณฑ์ของทบวง) มีกลุ่มวิชาให้เรียนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มวิทยาศาสตร์ทั่วไปซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ในลักษณะต่างๆ (จะอยากเรียนหรือไม่อยากเรียนก็ต้องเรียน) ส่วนกลุ่มวิชาชีพ วิชาเอก วิชาโท แตกต่างกันไปของใครของมัน ทั้งยังต้องเรียนวิชาเลือกเสรีให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร ให้ผ่านทุกรายวิชาให้ได้เกรดเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 และต้องไม่มีความผิดตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยจึงจะจบการศึกษา (3 ปี, 4 ปี, 5 ปี หรือ 6 ปีก็ได้ ตามอัธยาศัย) นิสิต/นักศึกษาจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในคู่มือการศึกษา (ราคาหลายร้อยที่ได้รับในกิจกรรมปฐมนิเทศ) ทุกๆ เรื่อง เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องและได้ใช้สิทธิอันพึงมีพึงได้ขณะที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย

กระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยบางลักษณะคล้ายคลึงกับการเรียนระดับมัธยม แต่บางลักษณะก็แตกต่างกันออกไป ชั่วโมงแรกของการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์จะอธิบายพฤติกรรมการเรียนการสอนตลอดภาคเรียนให้ผู้เรียนทราบ (แจกประมวลวิชาด้วย) พร้อมมอบหมายงานให้ทำ ทุกรายวิชาจึงมีงาน...งาน...และงาน อะไรกันนักหนา เห็นเราเป็นทศกัณฐ์หรืออย่างไร) ผู้ที่ไม่เข้าเรียนชั่วโมงแรก ถ้าไม่ติดตามถามจากอาจารย์หรือถามจากเพื่อน

ก็คงตกข่าวไปเลย รูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละวิชาแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของวิชานั้น ๆ มีทั้งอาจารย์ผู้สอนเป็นสำคัญ (อาจารย์บรรยายคนเดียว พร้อมฉายแผ่นใสไปด้วย) อาจใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้ผู้เรียนศึกษาจากซีดีรอม สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต (อาจารย์ยุคไฮเทค) หรือให้ไปศึกษาค้นคว้าจากตำราหรือเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุด ศึกษาจากสถานการณ์จริง ตลอดจนให้ผู้เรียนช่วยกันระดมความคิดแล้วนำมาอภิปรายในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (ผู้เรียนเป็นสำคัญ) ตามแนวปฏิรูปการศึกษา หนึ่งสัปดาห์จากวันจันทร์ถึงวันศุกร์ มีจำนวนคาบเรียนทั้งหมด 40 คาบก็จริง แต่ละคนจะมีคาบเรียนจริง ๆ เพียง 20-25 คาบเท่านั้น เพราะต้องใช้เวลาที่เหลือสำหรับศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทบทวนความรู้ที่เรียนมา และทำงานให้เสร็จตามที่อาจารย์มอบหมาย (ไม่ได้เอาเวลาวางไปเที่ยวเตร่หรอกนะ)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในรายวิชาใดที่ผู้เรียนมีตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนที่ได้รับมรดกตกทอดมา หาช้อมาจากอาจารย์ผู้สอน (หรือเคยเรียนมารอบหนึ่งแล้วแต่ยังไม่เข้มข้นพอ) บางคนเอามาเปิดดูไปพร้อม ๆ กับที่อาจารย์สอน ฟังอาจารย์สอนบ้าง ชวนเพื่อนคุยบ้าง หรือโดดเรียนเสียบ้าง (อย่างไรฉันก็มีอ่านตอนสอบก็แล้วกัน) ผลที่ตามมา (เกรต) มักไม่เป็นที่พึงประสงค์เท่าที่ควร ตำราเรียนหรือเอกสารประกอบการเรียนมันไม่ดีหรืออย่างไร เปล่าหรอก ผู้เรียนต่างหากที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จริง ๆ แล้วการศึกษาจากตำรา/เอกสารด้วยตนเองมาล่วงหน้าย่อมทำได้ แต่ขณะที่เรียนในชั้นเรียนต้องสนใจ จดจ่อและทำให้การเรียนผ่านประสาทสัมผัสมากที่สุด (ฟังด้วย จดด้วย ชักถาม หรือร่วมอภิปรายด้วย) แล้วกลับไปเทียบข้อมูลกับบันทึกไว้กับตำราหรือเอกสารประกอบการสอนที่มีอีกครั้งหนึ่ง แค่นี้ ความสำเร็จก็อยู่ในกำมือแล้ว

การประเมินการเรียนรู้มีอยู่หลายวิธี และวิธีหนึ่งที่ขาดเสียไม่ได้ก็คือ การสอบ จำนวนครั้งของการสอบแต่ละวิชาจะแตกต่างกัน สอบปลายภาคเรียนเพียงครั้งเดียวบ้าง สอบทั้งกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน หรือสอบทุกครั้งที่ยเรียนจบในแต่ละบท อาจารย์ผู้สอนได้แจ้งไว้ล่วงหน้าแล้วตั้งแต่คาบแรก การสอบได้ไม่ใช่เรื่องฟลุคหรือเรื่องดวง ถ้าไม่ทุ่มเทให้เต็มที่ ก็มีโอกาสอบก่อนหลักสูตรได้เหมือนกัน นิสิต/นักศึกษาส่วนใหญ่จะทุ่มเทให้กับการอ่านหนังสืออย่างเต็มที่ (ก่อนสอบ 1 วัน) โดยยอมอดนอน อดข้าว อดน้ำ และใช้ทุกวินาทีให้เกิดประโยชน์ แม้จะเดินจากที่พักมายังห้องสอบก็ยังไม่ยอมละสายตาจากหนังสือ (กลัวไม่จบ และห้ามใครชวนคุยหรือทำให้ตกใจอย่างเด็ดขาด) เมื่อผลการสอบออกมาไม่เป็นที่พอใจ ก็มักบอกตนเองว่า ภาคเรียนหน้าเอาใหม่ (ทุ่มเทให้มากกว่านี้) แต่ส่วนใหญ่มักเลิกล้มความตั้งใจเสียก่อน ความจริงถ้าสนใจเรียนในห้องเรียนให้เต็มที่ และอ่านทบทวนทุกรายวิชาที่เรียนมาในสัปดาห์ที่แล้วก่อนการเรียนในวันต่อไปอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นการเตรียมความพร้อมในการสอบที่มีประสิทธิภาพมาก (พูดง่าย แต่ทำยาก)

สุดท้าย จำเป็นอย่างยิ่งที่นิสิต/นักศึกษาต้องเข้าไปร่วมก็คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นในมหาวิทยาลัย เช่น กิจกรรมชมรมต่าง ๆ องค์การนิสิต/นักศึกษา สภานิสิต/นักศึกษา กิจกรรมทางวิชาการหรือส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ทั้งหลาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องร่วมทุกกิจกรรม การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่มีในตำรา ได้เรียนรู้การปรับตัวในการทำงานร่วมกับคนหมู่มาก ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อไม่ให้ตกข่าว นิสิต/นักศึกษาจึงควรสนใจติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังช่วยให้หูตากว้างไกลไปจากความรู้ที่ได้ในห้องเรียน ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแต่ไม่เคยร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเลย จะเป็นที่ต้องการของหน่วยงานน้อยกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ระดับกลาง แต่มีประสบการณ์การทำกิจกรรมหลากหลายในมหาวิทยาลัย ผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว คงทราบดีจากแบบฟอร์มสมัครงานที่ได้มีข้อมูลทำกิจกรรมให้กรอกด้วย ฉะนั้น เมื่อได้ทำกิจกรรมใดในขณะที่เรียนในมหาวิทยาลัย หากมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรก็เก็บใส่แฟ้มเอาไว้ ถ้าไม่มีก็ให้บันทึกวัน เดือน ปี ที่ทำกิจกรรมพร้อมทั้งรายละเอียดของกิจกรรมไว้ด้วย (หลักฐานอื่นๆ ที่มหาวิทยาลัยออกให้ เช่น ใบเกรด ใบเสร็จค่าเล่าเรียน หรือ วุฒิบัตรจากผลงานใดก็ตาม เก็บใส่แฟ้มไว้ให้เรียบร้อยด้วย)

การใช้ชีวิตเป็นนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจนสามารถจบการศึกษาตามความต้องการไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่ใช่เรื่องสนุก หนทางของความสำเร็จไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ แต่ต้องรู้จักวางแผนหลายเรื่อง ทั้งการเรียน การสอบ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เหมาะสมกับสภาพของตน ทุ่มเทให้กับการเรียนอย่างเต็มที่แต่ต้องไม่ลืมการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย สร้างวินัยให้ตนเอง จงใจตนเองได้ แม้ล้มเหลวก็มีความเข้มแข็งพอที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้ใหม่ การประสบความสำเร็จในการเรียนยังไม่ใช่ความสำเร็จในชีวิตเพิ่งออกจากจุดสตาร์ทเท่านั้นเอง หนทางข้างหน้ายังอีกไกลมาก อย่างไรก็ตามความสุขความสำเร็จจากใช้ชีวิตและการเรียนในมหาวิทยาลัยก็เป็นพื้นฐานไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ระดับหนึ่งแล้ว